

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра міжнародних економічних відносин

Вергун Антон Андрійович

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Міжнародна конкурентоспроможність національної освіти (на прикладі
Німеччини та України)»
Спеціальності 056 «Міжнародні економічні відносини»

Студента 4 курсу _____
(номер курсу) (підпис)

Вергун А. А.
(ініціали, прізвище)

Групи МЕ-61а
(шифр групи)

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____
(підпис)

Вергун А. А.
(ініціали, прізвище здобувача)

Керівник _____
(посада, науковий ступінь) (підпис)

Хомутенко Л. І.
(ініціали, прізвище)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
Ю.М. Петрушенко
(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис) (ініціали,
прізвище)
«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
(спеціальність 056 «Міжнародні економічні відносини»)
студенту 4 курсу, групи МЕ-61а
(номер курсу) (шифр групи)
Вергуна Антона Андрійовича
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи затверджена наказом по університету від «07» квітня 2020 року № 0516-III
2. Термін подання студентом закінченої роботи «21» червня 2020 року
3. Мета кваліфікаційної роботи: вивчення та аналіз організації фінансування вищих навчальних закладів в Україні в порівнянні з Німеччиною, а також обґрунтування можливих пропозицій щодо його вдосконалення.
4. Об'єкт дослідження система вищої освіти у сучасній Україні та Німеччині та основні чинники, що сприяють розвитку демократичної освіти та шляхи її вдосконалення.
5. Предмет дослідження є сучасні тенденції в освіті України в порівнянні з Німеччиною.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах вітчизняних і зарубіжних дослідників, статистичні та аналітичні дані, інформаційні дані статистичних служб України та Німеччини. Для дослідження використовувалася наукова література вітчизняних і зарубіжних авторів, інформація з інтернет-ресурсів.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної бакалаврської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Розділ 1 «Порівняльна характеристика систем освіти України та Німеччини» - 16.04.2020.

(назва – термін подання)

У розділі 1 переглянуто: теоретичні питання альтернативних джерел фінансування вищої освіти, які наразі дозволяють зробити узагальнюючий висновок про те, що ефективний розвиток вищої освіти в Україні та Німеччини вимагає вдосконалення механізмів державного фінансування вищих навчальних закладів із зміцненням реальної автономії університетів.

(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

Розділ 2 «Теоретичні аспекти формування джерел фінансування вищої освіти» - 12.05.2020

(назва – термін подання)

У розділі 2 було проведено: аналіз динаміки бюджетних асигнувань на вищу освіту в Україні та Німеччині, внаслідок чого був спостережений розбалансований механізм державної політики в напрямі спрямування та використання державних коштів, що є головною причиною позбавлення прозорості фінансового забезпечення.

(зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент)

Розділ 3 «Напрямки реформування вищої освіти України за рекомендаціями світового банку» - 01.06.2020.

(назва – термін подання)

У розділі 3 є: метою визначення шляхів удосконалення фінансового забезпечення вищої освіти України і Німеччині та стабілізації загальних умов існування вищих навчальних закладів було проведено дослідження, в ході якого було визначено основні причини неефективності державного фінансування вищої освіти і запропоновані шляхи подолання вказаних проблем. Вивчення різноманітних аспектів фінансування державних ВНЗ вимагають подальшого розвитку.

(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

8. Консультації з роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання: «02» квітня 2020року

Керівник кваліфікаційної
роботи

(підпис)

Хомутенко Л.І.
(ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав

(підпис)

Вергун А.А.
(ініціали, прізвище)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

на тему

«МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ)»

студента Вергуна Антон Андрійовича

Основний зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи викладено на 38 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 30 найменувань, який розміщено на 8 сторінках. Робота містить 4 таблиць, 7 рисунків, а також 2 додатки, які розміщені на 4 сторінках.

Ключові слова: ВИЩИ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ, ОСВІТА, УКРАЇНА, НІМЕЧЧИНА, ФІНАНСУВАННЯ, БЮДЖЕТ, ЕКОНОМІКА, СИСТЕМА ОСВІТИ.

Мета випускної кваліфікаційної роботи – вивчення та аналіз організації фінансування вищих навчальних закладів в Україні в порівнянні з Німеччиною, а також обґрунтування можливих пропозицій щодо його вдосконалення.

Об'єктом дослідження роботи є система вищої освіти у сучасній Україні та Німеччині та основні чинники, що сприяють розвитку демократичної освіти та шляхи її вдосконалення.

Предметом дослідження виступають сучасні тенденції в освіті України в порівнянні з Німеччиною.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки:

1. Україні потрібно якнайшвидше відмовитися від державного фінансування вищої освіти за ресурсним принципом. На сьогоднішній день, мережа вишів в Україні надто велика, а кількість студентів поступово зменшується. Саме тому фінансування від держави повинно надаватися за показниками якості. Така формула вже розроблена, проте ще офіційно не затверджена та не впроваджена.

2. Для більш ефективного використання коштів закладам вищої освіти потрібно розробляти програми співпраці та не боятися злиття вишів. Держава могла б запровадити фінансові санкції для тих закладів, які не зменшать обсягів марно витрачених коштів.

3. З метою визначення шляхів удосконалення фінансового забезпечення вищої освіти України і Німеччині та стабілізації загальних умов існування вищих навчальних закладів було проведено дослідження, в ході якого було визначено основні причини неефективності державного фінансування вищої освіти і запропоновані шляхи подолання вказаних проблем. Вивчення різноманітних аспектів фінансування державних ВНЗ вимагають подальшого розвитку.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2020 рік

Рік захисту роботи – 2020рік

ЗМІСТ

Вступ.....	9
1. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ.....	11
1.1. Структура освіти України.....	11
1.2. Особливості системи освіти в Німеччині: від початкової школи, до вищих навчальних закладів.	15
1.3. Порівняльний аналіз систем освіти Німеччини і України	20
2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	24
2.1 Дослідження тенденцій фінансового забезпечення вищої освіти	24
2.2. Напрями удосконалення фінансування сфери вищої освіти України та Німеччини.....	31
3. НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЗА РЕКОМЕНДАЦІЯМИ СВІТОВОГО БАНКУ.....	35
3.1. Постановка проблемних питань в освітній галузі України.....	35
3.2. Рекомендовані шляхи реформування освіти в Україні.	39
Висновки.....	43
Перелік джерел посилання	45
Додатки.....	48

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ВВП – внутрішній валовий продукт.

ВНЗ – вищі навчальні заклади.

ЗНО - Зовнішнє незалежне оцінювання.

ООН – організація об'єднаних націй.

ОЕСР – організація економічного співробітництва та розвитку.

ЗВО – заклади вищої освіти.

ЄС – Європейський Союз.

ДПА - Державна Підсумкова Атестація

ЮНЕСКО - Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

ВСТУП

На сьогоднішній день, вища освіта завжди була, є і продовжує мати важливе політичне та соціально-економічне значення у розвитку кожної держави. В сучасних умовах місце та значення вищої освіти в пріоритетній системі, встановлених кожною державою, демонструючи рівень соціально-економічного розвитку нації. Маючи вищу освіту, відповідно до сучасних стандартів, країна має можливість претендувати на відповідне місце та визнання в світі.

Таким чином, проблема фінансової ефективності системи вищої освіти заслуговує на особливу увагу при пошуку шляхів модернізації і реформування.

Розробкою такою проблемою, займалися такі науковці, як З. Малькова, Б. Вульфсон, М. Соколова, А. Василюк та інші.

Метою даної роботи є вивчення та аналіз організації фінансування вищих навчальних закладів в Україні в порівнянні з Німеччиною, а також обґрунтування можливих пропозицій щодо його вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети, необхідно вирішити такі завдання:

1. Розкрити сутність основних форм і джерел фінансування вищої освіти;
2. Вивчити механізм фінансової підтримки вищої освіти;
3. Проаналізувати організацію фінансування вищих навчальних закладів в Україні;
4. Виявляє проблеми з фінансовою підтримкою вищої освіти;
5. Розглянути питання організації системи фінансування вищої освіти в зарубіжних країнах;
6. Знайти шляхи підвищення фінансової безпеки вищої освіти в Україні.

Завданням дослідження є провести порівняльний аналіз, який дозволить зрозуміти рівень освіти в тій чи іншій країні за структурними характеристиками, результатами, залученими ресурсами, які відрізняються від реальних освітніх тенденцій та моделей у світі загалом і зокрема культурно-мистецької освіти. Аналіз основних показників рівня фінансування вищої освіти в країнах. Відмінності між сучасним станом системи освіти України та розвиненими країнами, які значно нижчі за рівнем абсолютного фінансування, сучасною тенденцією рівня розвитку глобальних систем освіти є складність фінансування. різні джерела фінансування на кожному рівні освіти.

Предметом дослідження виступають сучасні тенденції в освіті України в порівнянні з Німеччиною.

Об'єктом дослідження є система вищої освіти у сучасній Україні та Німеччині та основні чинники, що сприяють розвитку демократичної освіти та шляхи її вдосконалення.

Методи дослідження засновані на спеціальних і загальних методах, таких як аналіз, аналогія, логічний і системний підхід.

Інформаційною базою послужили праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, статистичні та аналітичні дані, інформаційні дані статистичних служб України та Німеччини. Для дослідження використовувалася наукова література вітчизняних і зарубіжних авторів, інформація з інтернет-ресурсів.

Робота була апробована на конференції у вигляді тез «Порівняльна характеристика систем освіти України та Німеччини».

1. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ

1.1. Структура освіти України

Розвиток освіти - одна із найскладніших, важливих та фінансово інтенсивних проблем сучасної української державності. Без належної освіти держава, люди та культура не мають майбутнього. І навпаки, ефективна освіта - це поштовх, який стимулює творчість, спонукає людей до дій, виховує їх у способі життя, відповідному формам цивілізації та способу її організації та реалізації.

Існує багато визначень та формулювань для терміна "освіта". Його значення було розроблено в кінці XVIII століття. І. Г. Песталоцці, І. Гете, Песталоцці і неогуманістів (це означало загальний духовний процес становлення людини). Таке розуміння освіти є широким і тому включає більш вузькі визначення.

Освіта - це складне і багатогранне соціальне явище, поле знань, передача соціального досвіду, засвоєння та обробка. Американський вчений Н. Смелцер визначає освіту як інституалізований процес, на основі якого суспільство передає цінності, вміння та знання однієї людини, групи, громади іншим. Завдання будь-якої освіти полягає у забезпеченні того, щоб індивід здобував систематичний набір знань та пов'язаних з ними вмінь та навичок, щоб долучитися до набору культурних цінностей, що домінують у цьому суспільстві.

Освіта – це цілеспрямований процес виховання та навчання в інтересах особистості, держави та суспільства.

Поняття освіти є досить складним та багатоаспектним. У найбільш загальному визначенні освіта – це процес і результат засвоєння людиною систематичних знань, умінь і навичок, розвитку розуму та почуттів, формування світогляду та пізнавальних інтересів.

Освічена людина – це людина, яка має спільні ідеї, принципи та методи, що визначають загальний підхід при розгляді різних фактів та явищ; маючи високий рівень розвинених здібностей, здатність застосовувати набуті знання у найбільш можливих часткових випадках; хто здобув багато знань і може також швидко та правильно застосувати його в конкретному випадку; від яких поняття та почуття отримали благородний і благородний напрям. Таким чином, поняття освіти означає не тільки знання, вміння та навички в результаті навчання, а й здатність критично мислити, творити, оцінювати з моральної точки зору все навколо.

Реформа освіти в Україні – це процес адаптації національної освітньої системи до змін, які відбулися в європейських країнах за останні двадцять років у адаптації системи освіти країни до визнання ролі знань як рушія соціального добробуту та прогресу. Тому питання забезпечення рівного доступу не лише до освіти, а й до якісної освіти є важливим не лише для розвитку сфери освіти, а й для розвитку суспільства в цілому.

Вступ України до загальноєвропейського освітнього простору є надзвичайно важливим для подальшого розвитку нашої країни. Цей процес є важливим кроком вперед в галузі освіти. Мета всіх нововведень – запровадити європейські освітні стандарти, намагаючись наблизитись до європейського рівня освіти. Цього слід досягти як якістю знань, так і впровадженням інноваційних технологій, і без сумніву, цілою системою організації навчального процесу та оцінювання якості знань у сучасних умовах.

Тому можна зазначити, що важливим компонентом наукової підтримки реформи сектору освіти є аналіз світового досвіду. Але ідеологія реформ, заснована виключно на зарубіжному досвіді, не може і не повинна бути «побудована». Визначаючи державний курс у галузі освіти, національні інтереси та національні цілі, насамперед слід враховувати основні засади державної політики та національної стратегії.

Освітня система України структурована освітніми органами, науковими, методичними і науково-методичними установами, науковими і виробничими підприємствами, державної та місцевої адміністрацією освіти і органами місцевого самоврядування в сфері освіти.

Українська система освіти складається:

- дошкільна освіта;
- загальна середня освіта;
- позашкільна освіта;
- професійно-технічна освіта;
- вища освіта;
- післядипломна освіта;
- докторські дослідження;
- самонавчання.

Середня загальна освіта є обов'язковою і надається в різних типах навчальних закладів, в основному в середніх школах. Є три ступені:

I – початкова школа (1-4 клас), надає початкову загальну освіту;

II – середня школа (5-9 клас), надає базову загальну середню освіту;

III – старша школа (10-11 клас), надає повну загальну середню освіту.

Завдання школи - це загальний розвиток дитини, надання йому необхідної бази знань, яку вимагає від неї суспільство. Школа повинна сприяти професійному самовизначенню, фізичному розвитку та виробленню основних морально-етичних норм [1].

Обдаровані діти можуть вступати до профільних класів із поглибленим вивченням окремих предметів або початкової дошкільної освіти, у спеціалізованих школах, коледжах та ліцеях. Особливо талановиті діти можуть претендувати на державну підтримку – стипендії, навчання та стажування у провідних місцевих чи закордонних освітніх центрах. Можна взагалі не відвідувати школу – учень має право прискорено отримати середню освіту та скласти іспити екстерном.

Професійно-технічна освіта орієнтована на здобуття спеціальності. Саме тому, по неї слід звертатися до тих навчальних закладів, які надають робочу професію. Це професійні коледжі та ліцеї (мистецькі, технічні, вищі), сільськогосподарські коледжі та заводи, навчальні та курсові комбінати та подібні заклади. Крім того, до них можна додати центри професійної підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів [2].

Професійно-технічні навчальні заклади не однократно працюють з компаніями – замовниками підготовки працівників. Для того, щоб влаштуватися на роботу, учень має можливість зовсім не відвідувати школу, оскільки він може навчатися безпосередньо на робочому місці.

Існують різноманітні форми навчання у вищих навчальних закладах: денна, вечірня, заочна, дистанційна або комбінована, яка поєднує декілька цих форм.

Вищі навчальні заклади мають чотири рівні акредитації:

I - технікум, ліцей та інші подібні вищі навчальні заклади;

II - коледжі та вищі навчальні заклади, прирівняні до нього;

III та IV (залежно від результатів акредитації) - інститут, консерваторія, академія, університет.

З 2008 року зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) є необхідною умовою для вступу до вищого навчального закладу. У 2016 році студенти склали наступні предмети:

Українська мова та література, історія України (від найдавніших часів до сьогодення), хімія, фізика, біологія, математика, географія, до того ж англійська, іспанська, німецька, російська та французька мови.

Після одержання вищої освіти можна отримати науковий ступінь – в аспірантурі та докторантурі. Це передбачає написання та захист дисертації – кандидатської або докторської відповідно – а також набуття наукового та викладацького досвіду.

Післядипломна освіта дає можливість здобути нову кваліфікацію, спеціальність або професію. Це не однократно відбувається на основі вже

здобутої освіти в попередньому навчальному закладі, хоча можливо здобути зовсім іншу спеціальність. До післядипломних навчальних закладів належать академії, інститути (центри) підвищення кваліфікації чи перепідготовки, відповідні кафедри вищих навчальних закладів, професійно-технічні навчальні установи, науково-методичні центри професійно-технічної освіти та відповідні підрозділи в організаціях та на підприємствах.

1.2. Особливості системи освіти в Німеччині: від початкової школи, до вищих навчальних закладів.

Німецька система освіти – одна з найдавніших у світі і вдало поєднує багатовікові університетські традиції та новітні освітні тенденції. За деякими підрахунками тут навчається понад сто п'ятдесят тисяч іноземців. Німецька система освіти традиційно розділяє початкову, середню та вищу освіту. Шкільний рівень загальний і безкоштовний; проте, крім державних навчальних закладів, в країні існує велика кількість приватних шкіл та університетів. Особливо варто відвідувати курси німецької мови в Німеччині в центрі у вищих навчальних закладах – це допомагає правильно підготуватися до вступних іспитів місцевої школи [3].

В Німеччині управління освітою є децентралізованим. Відповідно до німецької конституції, держава контролює систему освіти в країні, але в той же час, у кожній землі існує Міністерство культур, яке керує усіма питаннями освіти. Тому в 16 федеральних землях є різні типи шкіл та шкільних систем. Координація та співпраця між центральними та земельними освітніми структурами здійснюється через постійну конференцію міністрів культури Землі. У 1965-1970 роках були створені нові структури державного

управління: Міністерство науки та освіти, Комітет з наукових досліджень та питань освіти, Наукова рада та Рада з питань освіти.

Діти починають навчання в німецькій середній школі у віці 10 років і навчаються до 19 років. Після завершення початкової школи дітей ділять відповідно до своїх можливостей та здібностей.

В Німеччині середні школи поділяються на декілька типів:

Основний ступінь середньої школи триває від 5 до 6 років. Навантаження на навчання - близько 30 годин на тиждень. Після успішного закінчення середньої школи, учні мають можливість вступити до професійно-технічного училища або влаштуватися на роботу. Досягнення цього ступеня найчастіше пов'язане з підготовкою до працевлаштування, яка не потребує високої кваліфікації [4].

"Реальна школа" призначена для тих, хто продемонстрував належний середній бал після початкового ступеня; навчання тут займає 6 років. Завершення навчальної програми дає можливість отримати набагато престижну роботу, а за наявності високого випускного балу — перейти в гімназію (відразу в старші класи) і з часом вступити до університету.

Навчання в гімназії триває від 8 до 9 років і включає вивчення іноземних мов, літератури, мистецтва, суспільних наук, природничих наук, техніки, математики. На цьому етапі проходить спеціалізація учнів. Учні, які планують в майбутньому вступити до університету, щоб отримати німецьку освіту, залишаються тут до тринадцятого класу та отримують статус абітурієнта. Після закінчення вони складають випускні іспити з усіх основних предметів німецькою мовою. Цей іспит називається Abitur. Аналогічну назву носить і атестат зрілості, який видається після успішного проходження курсу, відповідного диплому А - рівня, прийнятому у Великобританії, та українському сертифікату про середню освіту. Відповідно до цього, рівень підготовки в останніх двох класах німецьких гімназій порівняно високий: за класифікацією ЮНЕСКО відповідає рівню освіти,

типовому для студентів 1-го та 2-го курсу в країнах з літньою освітою 10-11 років.

Система вищої освіти в Німеччині розроблена так, що у вищих навчальних закладах студент міг отримати ступінь від бакалавра до доктора наук. Держава пропонує безкоштовну освіту як для місцевих, так і для закордонних студентів [5].

Важливою відмінністю системи освіти в Німеччині полягає в тому, що студенти отримують повну академічну свободу. Вони можуть самостійно скласти план відвідування занять і вибрати час стажування та практики. Організуючи навчальний процес, студент повинен відповідати основним вимогам освітньої програми, по якій навчається. Такий підхід сприяє відповідальності та самодисципліни студентів.

У Німеччині існує кілька типів університетів:

- університети;
- профільні інститути (медичний, технічний і т.д.);
- вищі школи (музичні, мистецькі, прикладних наук);
- професійні академії.

Схарактеризуємо деякі з них:

Університетська освіта проходить у два етапи. На початковому ступені навчання триває від трьох до чотирьох кварталів і, за умовами успішного завершення, дає право на надання кваліфікації ліценціата. На наступному етапі студенти мають можливість стати магістрами або спеціалістами, але це займе більше часу - від чотирьох до шести семестрів. Останній етап університетської освіти - написання випускної кваліфікаційної роботи.

Школа прикладних наук — найкоротший шлях до вищої освіти Німеччини. Здобуття освіти у вищій школі триває від трьох до чотирьох років і надає можливість здобути знання за однією з найпопулярніших спеціальностей (сільське господарство, менеджмент та економіка, комп'ютерні технології тощо). Після успішного закінчення курсу присвоюється кваліфікація *Diplomgrad*.

Основна відмінність професійних академій від попередніх двох типів навчальних закладів — спрямування на отримання практичних навичок. Студенти поєднують навчальний процес зі стажуванням та практичними заняттями безпосередньо на робочому місці відповідно до обраної спеціальності. Поєднання навчання та роботи дозволяє професійним академіям підготувати повністю підготовлених фахівців наприкінці програми. Тривалість навчання — три роки, які поділяються на шість семестрів, два роки загального навчання та рік поглибленого.

Однією з найпопулярніших сфер освіти останнім часом є так звана освіта дорослих. Яка в Німеччині зумовлена:

- економічними потребами: багато людей змушені знову змінювати професії за життя;
- культурними потребами як — засіб організації вільного часу, задоволення їх пізнавальних інтересів;
- політичними потребами — громадянин може приймати відповідальні рішення лише за умови, що він може зробити висновки в багатьох сферах життя та знань.

Формою освіти дорослих є державні університети, які дають як практичні, так і теоретичні знання. Вибір профілю сягає від астрономії, іноземних мов до мистецтва та його розуміння та східної медицини. У Німеччині є близько 1050 державних університетів з багатьма філіями. Вони є представниками партії та не конфесійними. Найпопулярніші мовні курси, медична освіта, а також курси прикладного мистецтва та ремесла. З державним університетом ви можете компенсувати втрачені предмети та отримати сертифікат про закінчену початкову чи середню школу та навіть диплом середньої школи.

Освіта дорослих у Німеччині забезпечується також навчальними закладами, на які федеральний уряд виділяє понад 10 мільярдів марок на рік. Великі компанії додатково організовують курси для своїх працівників.

Перекваліфікація зазвичай триває два роки, теоретична підготовка чергується з практичною.

Програми безперервної освіти пропонуються профспілками (економіка та соціальна політика, статут компаній, страхування та законодавство про працю тощо), церквами (наприклад, Євангельська церква організовує конференції з актуальних питань у своїх 15 академіях) та фонди, створені політичними партіями. Фонд Конрада Аденауера (ХДС), Фрідріха Еберта Стіфтунга (СДП), Фонду Генріха Белла (партія Зелених). Федеральний центр політичної освіти у переконливій, науково обґрунтованій та разом із тим зрозумілій для кожного формі демонструє у своїх часописах політичні, наукові, суспільні та соціальні проблеми сучасної Німеччини, та влаштовує з цих питань конференції і семінари [6].

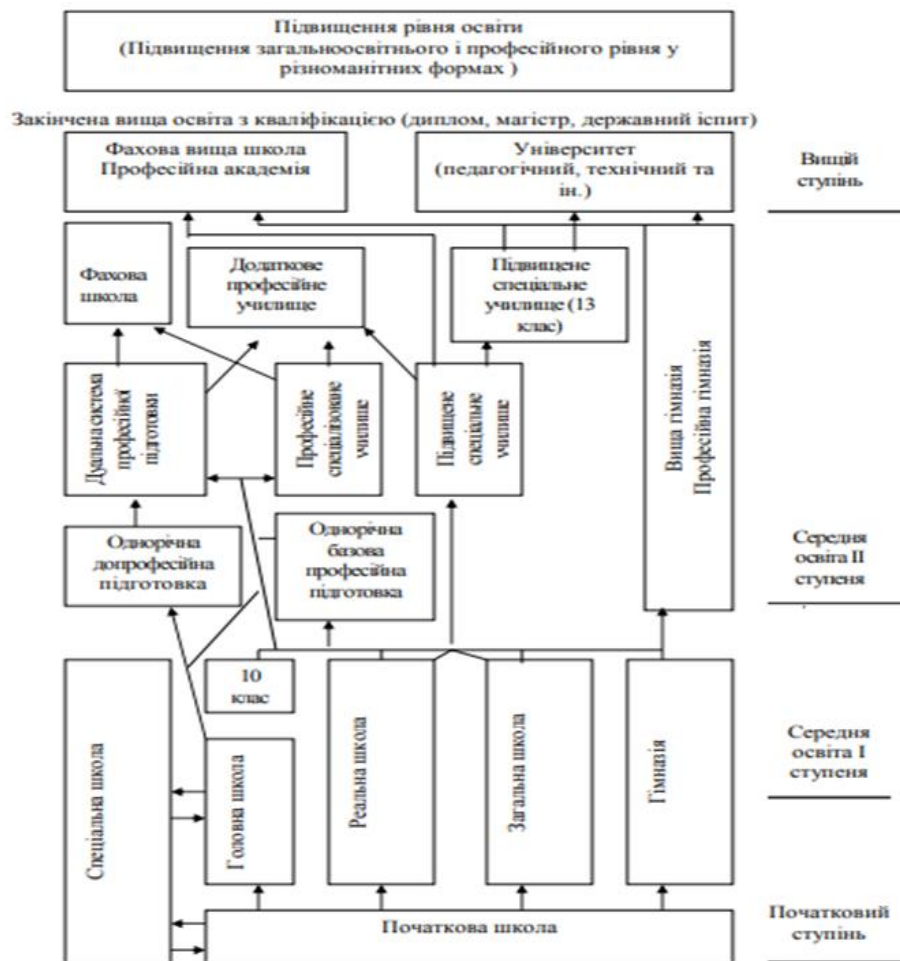

Рисунок 1.1 — Структура освіти Німеччини

1.3. Порівняльний аналіз систем освіти Німеччини і України

Проведення порівняльного аналізу дозволяє зрозуміти, чим народна освіта відрізняється від сучасних тенденцій та моделей освіти у світі за своїми структурними характеристиками, результатами та ресурсами. Україна зацікавлена в досвіді країн, які вже впровадили реформи у вищій освіті, таких як Німеччина. Однак наразі Україна не бере участі у визнаних міжнародних порівняннях освіти, а наявна місцева статистика щодо освіти не розкриває всіх аспектів функціонування системи освіти та не проаналізована повністю. На сьогодні освіта є ключовим фактором міжнародної конкуренції. Німеччина пропонує багато можливостей для навчання та досліджень. Німецькі університети мають позитивну репутацію у всьому світі та обладнані сучасними засобами, які пропонують студентам найкращі умови для успішного навчання [7].

Спільна діяльність українських вищих навчальних закладів включає приєднання до Болонської системи навчання та кредитно-трансферної системи оцінювання. В Україні вища освіта надається відповідно до вимог Болонської системи (Додаток Б).

Найбільш суттєвою різницею між сучасним станом системи освіти України та розвинутими країнами є значно нижчий абсолютний відсоток фінансування. Відносно зведений бюджет освіти України за світовими стандартами високий, близько 6-8% ВВП. Водночас абсолютні обсяги ВВП України значно нижчі, ніж у європейських країн з відносним населенням [8].

Для порівняння, у країнах, схожих за територією та населенням, але в десятки разів випереджаючи Україну за рівнем ВВП, вищі навчальні заклади в кілька разів менші: на початку 2015 року в Україні було приблизно 42,5 млн.чол на 304 університети; У Німеччині проживає 81 млн.чол та близько 427 вищих навчальних закладів. Кількість університетів в Україні перевищує кількість університетів Німеччини. Саме тому сьогодні мережу вищих

навчальних закладів необхідно оптимізувати та оптимізувати. Цей перехід необхідно перевести від кількості до якості. Динамічно розвинена система вищої освіти У Німеччині більшість вищих навчальних закладів є державними. Частка приватних установ значно зросла за останнє десятиліття, і їм часто не вистачає належної інфраструктури [9].

Не можна забувати, що Німеччина є великим експортером освітніх послуг і щороку збільшує кількість студентів, залучаючи велику кількість іноземних студентів. В основному це пов'язано з добре розвинутою системою професійної освіти, а навчання в Німеччині приваблює для іноземних студентів. Частка іноземних студентів зросла до 16 відсотків.

Витрати на одного учня залишилися в 3-4 рази нижчими, ніж у провідних європейських країнах. Загальне збільшення витрат на освіту в Україні за останні роки призвело до значного збільшення загальних витрат на одного учня (студента), що в Україні склало 13 522,8 грн. (1691,2 дол. США) порівняно з 17,157 дол. США у Німеччині.

Слід зазначити, що за загальноприйнятим у світі показником, за співвідношенням кількості учнів до кількості викладачів, освітня система України наразі є однією з найефективніших у світі. У німецьких університетах - в середньому 18. У той же час в Україні цей показник має негативну тенденцію - 9,3 (Додаток Б) [10].

Основну частину викладачів ВНЗ складають доценти та кандидати наук з вченими званнями та науковими ступенями.

Через негативні демографічні тенденції кількість студентів в Україні за останні двадцять років майже вдвічі зменшилась, а кількість викладачів залишається приблизно однаковою. Ця ситуація - це марна трата ресурсів, що витрачаються на підтримання надлишків персоналу, замість того, щоб витрачати на зарплату вчителів, скорочуючи при цьому їхній персонал. Підводячи підсумок, можна сказати, що німецька система вищої освіти має специфіку системи та її цінності. Німецька система вищої освіти може

підвищити інтерес через відносно високу частку польських емігрантів (Додаток Б).

Не менш важливим є фінансування, його функції та його вплив. Відомо, що економічно розвинені країни не заощаджують на освіті. Вони щороку значно збільшують витрати на освіту з державного бюджету, забезпечуючи тим самим їх подальший розвиток.

Державне фінансування освіти в Німеччині постійно збільшується. Ця тенденція збільшення витрат на освіту та наукові дослідження в країні спостерігається з 2013 року. Близько 30 відсотків студентів отримують фінансову підтримку з федерального чи державного бюджету. Розмір допомоги залежить від фінансового стану студента та місця проживання, а найбільш обдаровані студенти отримують стипендії з різних фондів [11].

В Україні досі переважає державне фінансування освіти. Внаслідок фінансово-економічної кризи загальна вартість зведеного бюджету зменшується, а витрати на освіту та вищу освіту зростають (Додаток Б).

Порівняльний аналіз привів до висновку, що і в Україні, і в Німеччині проводяться реформи, спрямовані на модернізацію системи вищої освіти та організації вищої освіти. Вона зосереджена на розвитку здібностей і талантів майбутніх фахівців, виявленні обдарованих студентів та диференціації їх освіти. Навчальна практика учнів у Німеччині також змінюється у відповідь на вимоги Болонської декларації. Основний акцент робиться на прискореному темпі, мобільності обдарованих студентів у межах вищого навчального закладу, у своїй країні та в європейському освітньому просторі, збільшенні відсотка самостійної роботи, індивідуальних підходів, широкому використанні технічних навчальних посібників та комп'ютерної мережі. Німеччина створила систему вищої освіти з державними вищими навчальними закладами, орієнтованими на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації відповідно до потреб національної економіки [12].

Як результат, ми можемо підтвердити тезу про те, що розвиток вищої освіти сильно залежить від соціально-економічної структури країни та поточної економічної та політичної ситуації в країні. (Додаток Б).

2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1 Дослідження тенденцій фінансового забезпечення вищої освіти

Відповідно до статті 71 Закону України «Про вищу освіту» фінансування державних вищих навчальних закладів реалізовується за рахунок коштів державного бюджету на заставі державного замовлення на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів та інших джерел, не заборонених законодавством. відповідно до принципів цілеспрямованого та ефективного використання ресурсів, публічності та прозорості у прийнятті рішень. Муніципальні університети фінансуються місцевими бюджетами відповідно до Бюджетного кодексу України та інших джерел, не заборонених законодавством. Приватні університети фінансуються їх засновниками та іншими джерелами, не забороненими законодавством [13].

Процес фінансування освіти залежить від основного підходу до його здійснення та передбачення вибору можливих альтернатив: державне та комерційне фінансування за рахунок спонсорських зборів, комбіноване фінансування тощо. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Види фінансування освіти

Державне фінансування	Недержавне фінансування
– пряме фінансування (з одного або декількох рівнів державного управління) на основі кошторисів або нормативів; – додаткові асигнування за окремими категоріями програм, заходами та ін. (таких як, програма підтримки кращих студентів); – виділення матеріальних ресурсів, надання пільг; – дотації або субвенції для вирівнювання диспропорцій між регіонами; – за конкурсом; – фінансування специфічних програм (кредитування навчання, ваучерна освіта, харчування малозабезпечених дітей); – за формулою, яка враховує певні кількісні та якісні показники діяльності навчального закладу.	– кошти, отримані на навчання, підготовку та перепідготовку кадрів відповідно до укладених договорів; – кошти, отримані за науково-дослідні та інші роботи, зроблені закладом освіти на замовлення підприємств, установ та громадян; – дотації з місцевих бюджетів; – прибутки від реалізації продукції навчально-виробничих майстерень, підприємств, від надання в оренду приміщень, споруд, обладнання; – плата за видаток додаткових освітніх послуг; – кредити і позики банків, дивіденди від цінних паперів та доходи від розміщення на депозитних вкладах тимчасово вільних коштів; – добровільні грошові внески, матеріальні цінності, одержані від підприємств, установ, організацій, громадян.

Основним принципом фінансового механізму системи вищої освіти є принцип стратегічної орієнтації, який вимагає розробки чіткої стратегії організації фінансових відносин, яка забезпечить ефективну роботу системи вищої освіти відповідно до соціально-економічних пріоритетів. [14].

Механізм фінансування вищої освіти - це сукупність форм, методів, інструментів та важелів, пов'язаних з фінансовою підтримкою вищої освіти та фінансовим регулюванням. (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 Механізм фінансування вищої освіти

Українська структура вищої освіти структурована відповідно до освітніх систем розвинених країн, визначених ООН, ЮНЕСКО та іншими міжнародними організаціями, щоб забезпечити студентам базову наукову, професійну та практичну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації.

Успішне виконання завдань щодо сталого розвитку суспільства, підвищення моральних, культурних та наукових цінностей можливе лише за наявності достатнього рівня фінансової підтримки державної освітньої системи. Порівняємо показники фінансування освіти німецьких та українських університетів (рис. 2.2).

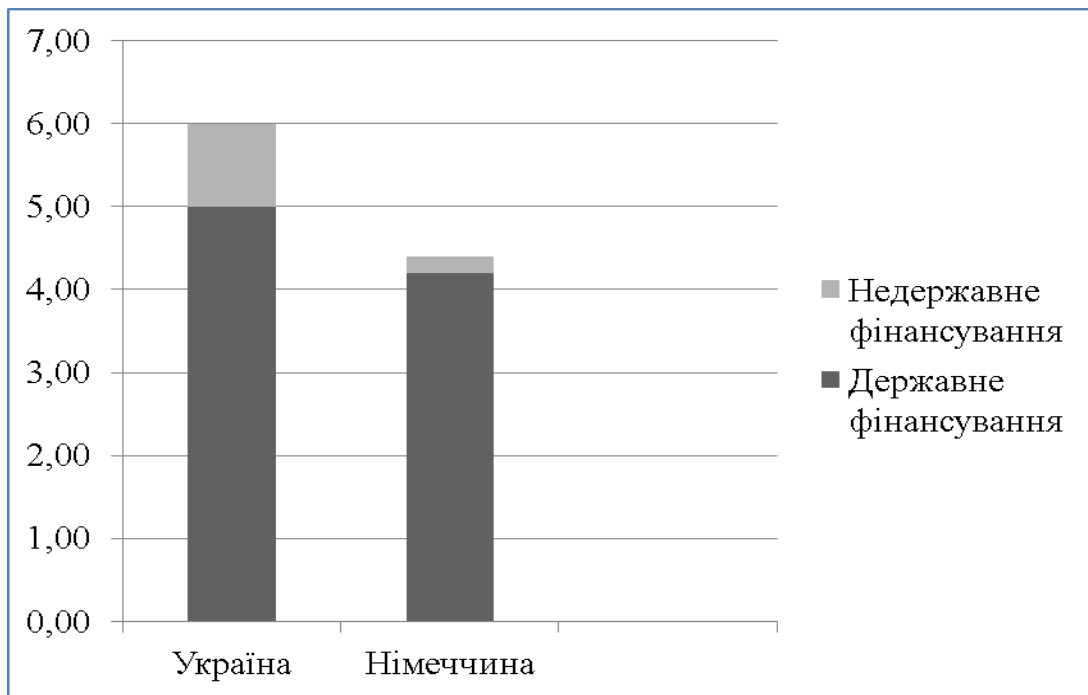

Рисунок 2.2 – Фінансування освіти України та Німеччини в 2014р.,
%ВВП

Останніми роками видатки на початкову, середню та професійно-технічну освіту в Україні постійно зменшуються до 4,3% ВВП у 2014 році. Очікується, що вони зменшаться до 3,7% у 2017 році, відповідно до середнього рівня видатки в країнах ОЕСР [15]. Незважаючи на відносно високий рівень фінансування початкової та середньої професійної освіти, середній рівень знань з математики та наук у Болгарії є низьким. Відзначаючи очевидний зв'язок між цим поглибленим фінансуванням початкової та середньої освіти та рейтингом математики та природничих наук, слід зазначити, що раніше використана ефективність із необхідними ресурсами недостатня, але необхідна.

Таблиця 2.2 – Основні показники рівня фінансування освіти вищих навчальних закладів в країнах

Країна	Чисельність студентів на 10 тис.насел., осіб	Чисельність студентів ВНЗ/ Академії мистецтв, тис.осіб	Кількість ВНЗ/ Академії мистецтв (культурно-мистецькі заклади)	Загальна чисельність населення млн.осіб	Показники
Німеччина	305	2499,5/34,8	428/52	81,930	2014
	325	2616,9/35,1	423/53	80,525	2015
	334	2698,9/35,4	427/52	80,780	2016
Україна	401	1824,9/20,5	334/11	45,635	2014
	380	1723,7/23	325/11	45,555	2015
	335	1438,0/18,0	277/9	42,760	2016

Щоб більш детально визначити основні тенденції розвитку вищої освіти, рекомендується скласти порівняльний опис загальних показників діяльності вишів. В Україні існує досить розвинена та розгалужена мережа вищих навчальних закладів.

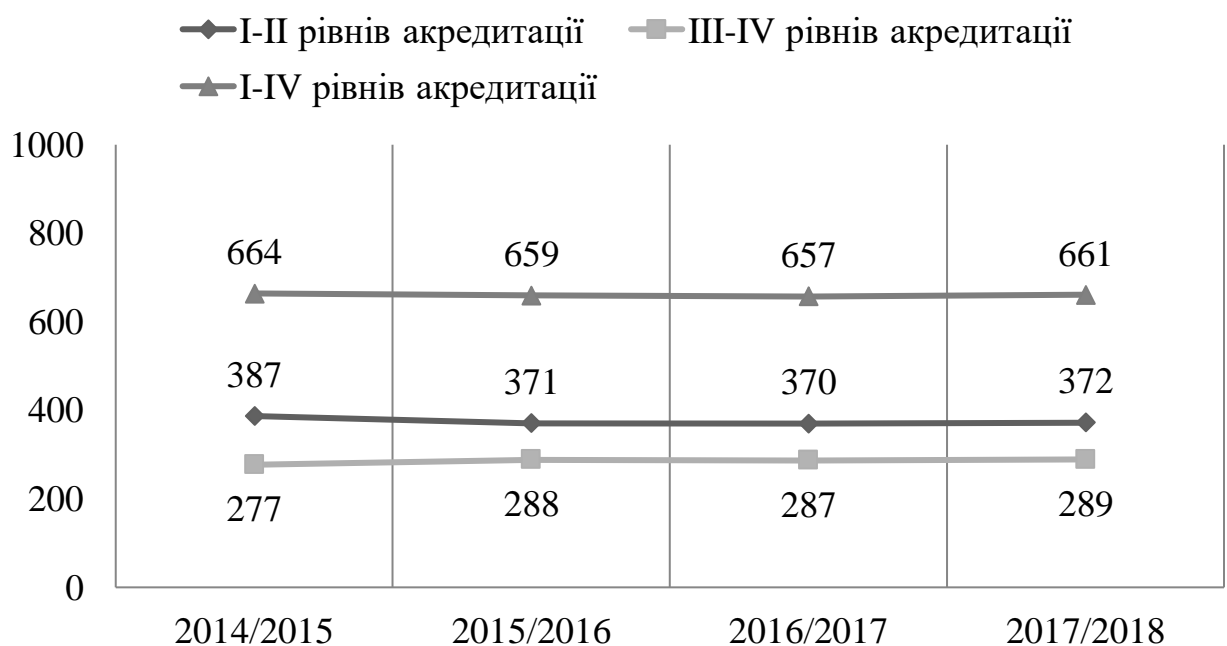

Рисунок 2.3 – Вищі навчальні заклади України за рівнем акредитації

Графік виявив велику кількість виражених тенденцій щодо кількості дослідників в університеті протягом останніх років. В 2017-2018г. загальний номер їх зменшився до 661 (з 22,6%), який дорівнював усім демографічній та економічній ситуації в інших країнах.

Говорячи з приводу зменшення кількості економічних зон з різними формами на власній території в Україні, до 2017-2018 рр. делегують на вищих навчальних закладах з державною та комунальною власністю 80,6%, приватними - 19,4%. Презентовані роки є тенденцією щодо кількості студентів, які демонструють проблеми демографічних проблем та фінансових ресурсів, які існують на користь фінансових та економічних кризисів і щорічно збільшують кількість студентів на українських студіях [16] (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Чисельність студентів ЗВО за джерелами фінансування їх навчання

Показники	ВНЗ III-IV рівнів акредитації			
	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Всього студентів, тис. осіб	1438,0	1375,3	1369,5	1329,96
з них навчається за кошти:				
▪ - державного бюджету, %	46,1	47	47,5	46
▪ - місцевих бюджетів, %	0,8	1,1	0,9	1
▪ - юридичних осіб, %	0,7	0,7	0,7	0,5
▪ - фізичних осіб, %	52,5	51,0	50,7	52,7

На думку вчених, зменшення кількості заочної форми навчання триватиме щонайменше до 2022 року, що підтверджується даними про кількість студентів у середній школі.

За статистикою, майже 90% молоді у віці від 17 до 22 років навчаються в Україні, тоді як в інших країнах - 30-45%. Тому через велику кількість студентів рівень видатків бюджету на одного учня в Україні значно нижчий, ніж у провідних країнах світу, що пояснюється відносно низьким рівнем

ВВП на душу населення в Україні та суворими обмеженнями бюджетного фінансування освітні та дослідницькі програми. На цьому тлі в Україні не створено умов для створення провідних освітніх програм, які будуть конкурентоспроможними на світовому ринку освітніх послуг найближчим часом [17].

Таблиця 2.4 – Рейтингові позиції України за складниками глобального індексу конкурентоспроможності

Показники	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017
Якість системи освіти у цілому	72	53	56
Стан вищої і професійної освіти у цілому	40	35	33
Охоплення вищою освітою (%)	13	15	11
Кількість країн – учасниць дослідження	145	136	138

Відповідно до сучасних тенденцій, кількість українців у закордонних університетах у 2017-2018 роках. На рік навчається близько 83 тис. Осіб, що становить 8,5% від загальної кількості студентів в Україні та за кордоном. Динаміка кількості українських студентів у зарубіжних навчальних закладах виявлена на рисунку 2.4.

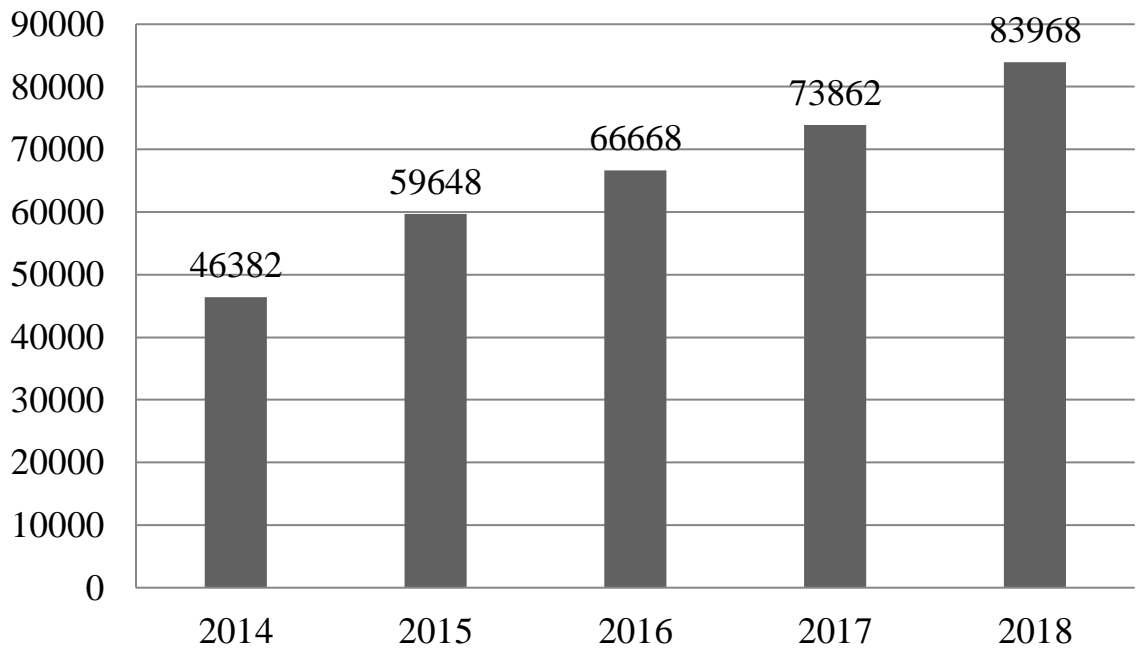

Рисунок 2.4 – Динаміка кількості українських студентів у закордонних університетах протягом 2014-2018 років

Існує також третя модель фінансування вищої освіти - змішане фінансування в різних пропорціях. Оскільки метою такої моделі є використання частини ринкових відносин у галузі вищої освіти, така модель передбачає поступове скорочення державного фінансування при одночасному збільшенні частки приватного фінансування [18].

2.2. Напрями удосконалення фінансування сфери вищої освіти України та Німеччини

Слід зазначити, що це європейська освіта, яка є основною та найважливішою у першоджерелі світу. Використання державної моделі фінансування вищої освіти притаманне більшості країн Західної Європи, хоча в кожній країні є свої особливості при використанні державного

фінансування. Сучасний стан вищої освіти характеризується, передусім в дефіциті бюджетних людей, який використовується для належного функціонування цієї сфери діяльності. Недостатнє фінансове фінансування, що перешкоджає природі критеріїв європейських систем європейських навчальних закладів, відсутність власних ресурсів, здатних залишатися в центрі рівня, рівня та якості роботи, залишаються в комплексному розвитку [19]. Серйозне населення, а також у науковому та потенційному потенціалі воно негативно використовується на рівні середнього економічного розвитку країни. Тоді, дійсно, фактори, які перешкоджають розвитку гарної системи освіти, найкращі, використовуючи міграцію студентів, що вимагає низького рівня та якості послуг.

Рисунок 2.5 – Джерела фінансування освіти в Україні

Німеччина витрачає на освіту більше, ніж інші європейські країни - в абсолютному вираженні, хоча і не як частину свого валового національного продукту. Це має ряд причин і має змінитися в найближчому майбутньому.

Витрати на вищу освіту збільшилися в цілому в Німеччині; тим не менш, витрати на одного учня все ще нижче середнього показника по ОЕСР. Німеччина витрачає близько 9000 доларів на одного учня, в той час як середній показник по країнах ОЕСР складає 10,200 доларів. Німеччина відстала в цій області, тому що кількість студентів зростала швидше, ніж

витрати. У Німеччині є одна особливість: більшість витрат на вищу освіту покриває держава, а міністерство фінансів виділяє 86 відсотків від загального обсягу. Іншими словами, студенти повинні нести набагато більшу частку своїх університетських витрат.

Коли з'ясувалося, що Німеччина несподівано закінчила 2016 рік з сукупним профіцитом федерального бюджету і бюджету штату в 14 мільярдів євро, відразу ж почалася дискусія: на що повинні бути витрачені гроші? Однією з областей, яку найчастіше згадували, були школи та університети. Надходили заклики направити кошти на ремонт шкільних будівель. Інші вимагали, щоб ці гроші використовувалися для підвищення заробітної плати багатьох низькооплачуваних викладачів вузів країни. Стверджувалося також, що профіцит бюджету може допомогти в модернізації неадекватною ІТ-інфраструктури. Треті припустили, що гроші будуть витрачені на інклюзію, денні школи і більше вчителів. Чим довше тривали дебати, тим більше відчувалося, що освіта в Німеччині - це занедбаний і серйозно недофінансований сектор [20].

У 2016 році на освіту в Німеччині було витрачено 129,2 мільярда євро - на п'ять мільярдів більше, ніж у 2015 році. Німеччина - це країна, яка вкладає великі кошти в освіту; жодна інша країна в Європі не витрачає більше [9].

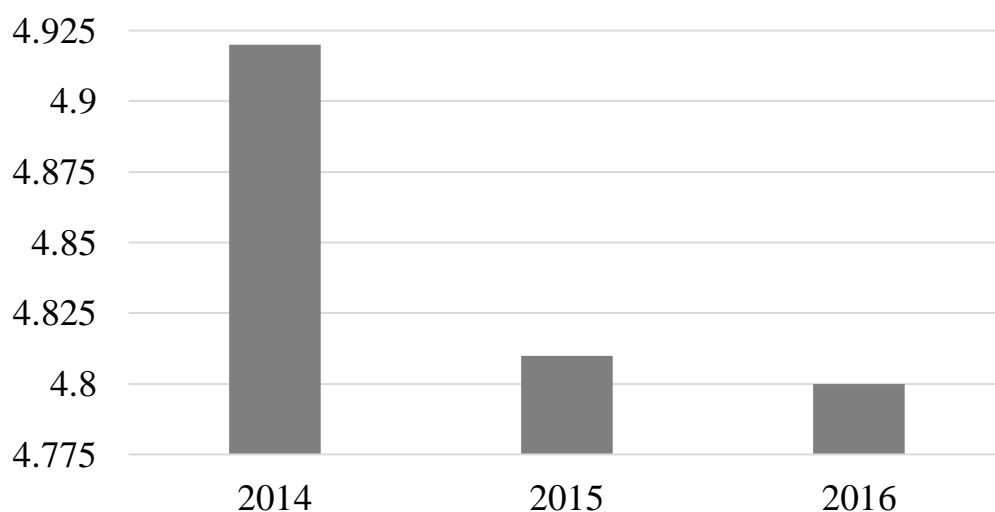

Рисунок 2.6 – Державні витрати на освіту Німеччини, у % ВВП

Порівняння показують, що Німеччина відстає в плані витрат на освіту за міжнародними стандартами. Проте, в цьому відношенні ситуація починає змінюватися: ось уже кілька років федеративний уряд виділяє мільярди додаткових коштів для вищої освіти. Незабаром і федеративна фінансова допомога повинна бути спрямована і в школи [21].

Можливими шляхами вирішення сучасних проблем фінансування вищої освіти в Україні є: дослідження та застосування найкращих світових практик у фінансуванні освіти; запровадження співфінансування університетів різних типів державою та бізнесом; вдосконалення інституціональної та правової сфери з метою подальшого розвитку меценатства, спонсорства; розробка та впровадження ефективного інструменту позики для вищої освіти; стимулювання університетської науково-дослідної та інноваційної діяльності тощо. Вивчення різних аспектів фінансування державних університетів потребує подальшого розвитку та, насамперед, вивчення основних показників, що визначають сучасну ситуацію українських університетів, а також основні тенденції їх функціонування.

3. НАПРЯМКИ РЕФОРМАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЗА РЕКОМЕНДАЦІЯМИ СВІТОВОГО БАНКУ

3.1. Постановка проблемних питань в освітній галузі України.

Сучасна шкільна освіта в Україні має на меті надати учневі необхідні знання, вміння та навички, під час навчання він повинен засвоїти багато реальних матеріалів. Проте школа сьогоднішній день недостатньо навчає учнів приймати рішення, використовувати інформаційно-комунікаційні технології, критично мислити, вирішувати конфлікти, орієнтуватися на ринку праці тощо. Зміст сучасної освіти недостатньо відповідає потребам суспільства та ринку праці, його мета — не набути необхідних життєвих навичок. Зміни, які відбулися в галузі освіти в Україні за останні 10 років, поглибили перевантаженість навчальних програм та підручників фактичним матеріалом, оскільки ще за радянських часів панував енциклопедичний підхід до структуризації змісту освіти [22].

Середній рівень освіти населення України перевищує рівень освіти громадян інших країн з високим рівнем доходу, таких як Німеччина. Станом на 2018 рік 82% українців мають вищу освіту. У той же час в Україні існує розрив між рівнем освіти та зайнятістю: у 2013 році частка безробітних із вищою освітою досягла 47%. Експерти також пишуть про дисбаланс між освітнім рівнем випускників та фактичними вміннями: 40% роботодавців заявляють, що у працівників є значні прогалини у навичках, які перешкоджають досягненню бізнес-цілей.

Таким чином, незважаючи на високий рівень формальної освіти, українці орієнтовані не на навички, необхідні для працевлаштування, а на отримання дипломів. І це, на думку експертів, ставить під загрозу переваги України у сфері людського капіталу.

Учні сільської школи рідше, ніж міські учні, здають іспит понад поріг, тоді як майже 70% міських учнів складають іспит. Лише 40% учнів сільських

шкіл подають заявку та згодом здобувають вищу освіту. І лише 17% учнів із сільської місцевості у 2018 році вступили на бюджетні місця на програми бакалаврату [23].

Проблема полягає в тому, що незважаючи на очевидний прогрес у потрібному напрямку, ми все ще не бачимо якісних змін у реформі вищої школи. Зрештою, розвиток системи вищої освіти - це насамперед реформування самих університетів. Зрозуміло, що структура українських університетів не відповідає сучасним вимогам, які значною мірою орієнтовані на результати наукових досліджень.

Приватна вища освіта заслуговує особливу увагу. Поруч із практично відсутністю наукових досліджень, більшість приватних вищих навчальних закладів не здійснює відбору абітурієнтів, зараховуючи лише тих, хто може сплачувати за навчання. Однак створення реальної конкуренції між державними та приватними ВНЗ сприятиме розвитку української вищої школи.

Поступово зменшується аудиторне навантаження студентів та викладачів. Одночасно зменшується кількість предметів та збільшується кількість кредитів. Проте, коли йдеться мова про вибіркові дисципліни, дуже часто маємо справу з "приверненням уваги", оскільки низка предметів позначена лише як вибіркові. Практика попередніх загально університетських презентацій та добровільного запису студентів на вибіркові курси ще не поширена. Процес навчання в аспірантурі не так уже й рідко перебуває в зародковому стані. Це стосується, зокрема, курсів англійської мови, загальної університетської вимогливості до підготовки аспірантів. На відміну від України, німецькі навчальні заклади повністю використовують вибіркочу систему навчання [24].

Українські державні університети все ще повністю залежать від держави і тому не мають можливості брати на себе відповідальність за власну якість, що передбачає автономію університетів. Університети все ще змушені затверджувати свої штатні розписи в Міністерстві освіти і науки

України. Існують різні інші обмеження щодо нормальної господарської діяльності ВНЗ та меценатства. Це, в кінцевому результаті, унеможливило підвищення заробітної платні працівникам університетів, розвиток наукових досліджень та матеріально-технічної бази ВНЗ [25].

Зважаючи на це, в Україні слід поширювати практику зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості. Наприклад, замість розпливчастого "забезпечення якості навчального процесу" слід забезпечувати окремо якість викладання та якість навчання, використовуючи стандартну світову практику, а не фантомні ректорські контрольні.

Перше, що потрібно зробити, — це змінити економіку вищої освіти, відійшовши від анахронічної системи держзамовлення. З цією метою вже були підготовлені перші міністерські законопроекти. Це неодмінно призведе до зміни поколінь управлінців та підвищення ефективності вищої школи. Звичайно, йдеться мова не про зменшення державної підтримки, яка, навпаки, з часом зростатиме. Однак збільшення фінансування повинно узгоджуватися зі збільшенням довіри держави до університетів. Тому держава повинна переглянути власну політику до вищої освіти та науки, та з'ясувати, наскільки ефективні вищі навчальні заклади у забезпеченні національних інтересів [26].

Держава повинна встановити загальнозрозумілі академічні вимоги до університетів, збираючи відповідні дані з незалежних джерел та запроваджуючи фінансування ВНЗ. Університети, які відповідали б таким критеріям, отримували це основне фінансування та усі інші інструменти для ведення власної господарської діяльності незалежно від джерел надходження ресурсів. ВНЗ, які не отримують базового фінансування, матимуть обмежений спектр можливостей, включаючи припинення діяльності або об'єднанням з установами, які вміють і можуть працювати як університети. Складаючи перелік професійних вимог, важливо враховувати всі національні потреби, включаючи регіональні та галузеві особливості. Україна потребує

якісних університетів не лише у великих наукових центрах. Такі центри слід створювати в усіх областях.

Пряме обговорення існуючих проблем зосереджується на трьох основних панелях:

1. Управління вищими навчальними закладами. Проблеми та шляхи вдосконалення.
2. Удосконалення системи фінансування університету.
3. Оцінка якості вищої освіти та вимірювання освіти. Пріоритетні заходи Державного агентства з забезпечення якості вищої освіти для аналізу якості освіти у вищих навчальних закладах.

Завдяки новітнім технологіям світ, а отже, освіта як невід'ємна його частина, змінюється дуже швидко. Швидкі зміни, такі як лакмусовий папірець, тепер показують усі суперечності та застарілу командно-адміністративну модель управління у сфері вищої освіти, яку ми успадкували ще з радянських часів [27].

Саме існування застарілої моделі управління сьогодні визначає низький рівень довіри населення до наших вищих навчальних закладів, що разом із домінуючою сировинною моделлю економіки України призводить до величезного відтоку молоді за кордон.

Зараз існує нагальна потреба запровадити новий підхід до управління навчальним закладом, включаючи елементи корпоративного управління. Модернізація структури управління, безумовно, покращить імідж університетів, підвищить взаємну підзвітність та підвищить довіру громадськості. Але найважливіше - зміна моделі управління конструктивно змінить мотивацію та поведінку всіх учасників освітнього простору, закладе основи для зростання, інвестуючи у вищу освіту для підвищення її якості.

3.2. Рекомендовані шляхи реформування освіти в Україні.

Очікування суспільства, що стоять сьогодні, які оголошені в українському стратегічному документі щодо освіти – Національній доктрині розвитку освіти, спрямовані на перехід освітньої системи на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, її конкурентоспроможність у європейському та світовому освітньому просторі. захищені та мобільні на ринку праці, здатні робити особистісний розумовий та ідеологічний вибір, набуватимуть необхідних знань, умінь та навичок для інтеграції в суспільство на різних рівнях, зможуть навчатися впродовж життя. Ця позиція вимагає від сучасної школи особливо серйозних кроків для реформи задля оновлення змісту освіти та застосування нових педагогічних підходів до викладання, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що модернізують розвиток суспільства. Ці реформи будуть непростими; вони зажадають чималих зусиль, багато часу, щоб адаптувати та впровадити зміни.

Модель управління з наявністю елементів корпоративного управління найкраще відповідає викликам сучасної системи вищої освіти [28].

Відповідно до цієї моделі, наглядові ради матимуть більші повноваження та, відповідно, стимули сприяти ефективній роботі вищих навчальних закладів. Ректор, як вища посадова особа університету, матиме нову функціональність і зможе зосередити свої зусилля на реалізації стратегічних цілей університету. Також передбачена можливість введення посади фінансового директора. Призначення головного фінансового директора відбуватиметься згідно з наказом ректора за погодженням з Наглядовою та вченою радою установи. Термін повноважень фінансового директора включатиме реалізацію всіх заходів, які забезпечать фінансову стабільність та надійне управління активами університету. Це буде особливо важливо в умовах переходу вищих навчальних закладів з бюджетних установ

до некомерційних організацій. Така зміна статусу призведе до скасування економіки та більшої інституційної самостійності та відповідальності.

Оскільки бюджетних ресурсів ніколи не буде вистачати, існує нагальна потреба в кардинальній зміні системи фінансування вищої освіти. По-перше, шляхом диверсифікації джерел. Крім того, такий підхід безпосередньо пов'язаний зі зміною моделі управління, відволіканням вищих навчальних закладів від бюджету та розширенням автономії університету [29].

Також рекомендується розглянути можливість прямого фінансування студентів, надаючи при цьому відповідні позики на вищу освіту за такими напрямками (фондами) за рахунок коштів державного бюджету та неурядових банківських установ.

Крім того, слід передбачити зміни у статусі вищих навчальних закладів, оскільки знаходячись у статусі бюджетних установ, більшість університетів України навряд чи зможе вийти зі стану стагнації.

Освітній аспект є стратегічно важливим напрямком діяльності, спрямованим на сприяння кращому управлінню та фінансуванню вищої освіти. Вимірювання різного або іншого способу навчання співвідноситься з реальним збільшенням доданої вартості студента в процесі навчання і дозволяє сформулювати уявлення про його перспективи на ринку праці.

Насамперед, вимірювання є актуальними для споживачів освітніх послуг — здобувачів вищої освіти та їх батьків. Не менш важливими вони також є й для самих роботодавців, так як це допомагатиме їм краще зорієнтуватися в просторі вищої освіти.

Україна витрачає значну частку свого ВВП на освіту. Тому потрібно розподіляти ресурси так, щоб система освіти досягала стійких результатів. На наш погляд, та за рекомендацією світового банку:

1. Україні потрібно якнайшвидше відмовитися від державного фінансування вищої освіти за ресурсним принципом. На сьогоднішній день, мережа вишів в Україні надто велика, а кількість студентів поступово зменшується. Саме тому фінансування від держави повинно надаватися за

показниками якості. Така формула вже розроблена, проте ще офіційно не затверджена та не впроваджена.

2. Щоб ефективніше використовувати кошти, вищі навчальні заклади повинні розробляти програми співпраці і не боятися злиття. Держава може накласти фінансові санкції на ті установи, які не зменшують втрачені гроші.

3. Сьогодні в сільських школах нормальний клас у 13 учнів. Потрібно поступово збільшувати кількість уроків і в міру необхідності коригувати розмір субсидії на освіту. При цьому необхідно перевірити, чи здатні початкові школи виконувати свої завдання. Зрештою, поки що учні початкових класів мають нижчі бали, ніж учні інших шкіл, згідно із зовнішнім оцінюванням.

4. Система навантаження на роботу - "відсотки" ділять роботу викладача на невеликі завдання та відокремлюють уроки від занять, які не є викладачами. Як результат, майже половина зарплати вчителя складається з різних надбавок. Це на відміну від щотижневої системи завантаженості, яка існує у багатьох розвинених країнах. Там дохід усіх працівників, включаючи вчителів, визначається виходячи з 36-40 годин на тиждень, з яких 22-29 годин відводиться на навчання. Концепція "нової української школи" пред'являє високі вимоги до вчителів. Тому необхідно підвищувати престиж учительської професії та стимулювати професійний розвиток вчителів. Необхідно також переглянути перспективи кар'єри викладачів університету та запровадити комплексну систему стимулювання оплати праці.

5. Високо ефективні системи освіти в ЄС систематично оцінюють результати навчання. У 29 освітніх системах таке оцінювання проводиться на рівні початкової освіти, у 27 - на рівні середньої початкової освіти. ДПА після 4 класу - важливий крок вперед. Світовий банк рекомендує зовнішню підсумкову оцінку після 9 класу. Українські студенти мають дуже мало інформації про різні навички, пов'язані з ринком праці та результатами працевлаштування випускників. Тому студенти приймають важливі рішення

щодо своєї майбутньої професії випадково або спираючись на розповіді друзів та родичів. Німеччина вважає, що системи освіти є основним завданням усіх шкільних працівників - консультувати учнів та підготувати їх до викликів у реальному світі. [30].

Україні потрібна подібна загальнодержавна програма консультування та професійної орієнтації. Це може включати обмін візитами між школами та місцевими роботодавцями, обмін інформацією між школами та вишами, та надання актуальних і доречних даних про результати на ринку праці.

Освітня система - це державний і соціальний механізм, який може цілеспрямовано і у великому масштабі впливати на виконання профілактичної, діагностичної, корекційної та реабілітаційної функцій. Тому з периферії освітньої політики функції медичної освіти, охорони здоров'я та розвитку здоров'я повинні бути поставлені в центр управлінської, педагогічної та наукової діяльності.

Таким чином, новий розвиток освіти в Україні повинен базуватися на чинному законодавстві, систематичному та відповідальному громадському порядку, забезпечуючи належну фінансову та наукову підтримку запланованих змін. Для їх досягнення слід зосередити увагу на продуктивній складовій, розробці нових стратегій, що визначають цілі, умови та результати розвитку для кожного рівня освіти.

ВИСНОВКИ

За результатами роботи, були зроблені такі висновки: рішення України про перехід до сучасних економічних та соціальних змін, перехід до інноваційного типу економіки чинили значний тиск на вищу освіту, змушуючи її зосередити всі можливі зусилля на підвищення її ефективності.

Розглянуто теоретичні питання альтернативних джерел фінансування вищої освіти, які нині призводять до висновку, що ефективний розвиток вищої освіти в Україні та Німеччині потребує вдосконалення механізмів державного фінансування вищих навчальних закладів, зміцнення реальної автономії університетів.

В результаті аналізу динаміки розподілу бюджету на вищу освіту в Україні та Німеччині спостерігався незбалансований механізм публічної політики розподілу та використання державних коштів, що є основною причиною недостатньої прозорості фінансової безпеки.

З метою визначення шляхів покращення фінансової безпеки української та німецької вищих навчальних закладів та стабілізації загальних умов вищої освіти було проведено дослідження з метою визначення основних причин неефективності державного фінансування вищої освіти та запропонування шляхів їх подолання. Дослідження різних аспектів фінансування державних університетів потребують подальшого розвитку.

Крім того, багатоканальна система фінансування може бути вдосконалена за рахунок передового зарубіжного досвіду. Як показав наш аналіз, місцеві бюджети є важливим джерелом фінансування іноземної вищої освіти. В Україні законом передбачено, що державне фінансування університетів забезпечується державним бюджетом. Інші рівні бюджетів тепер можуть надавати фінансову підтримку університетам, якщо такі є. Тому для посилення ролі місцевого фінансування необхідно змінити

нормативно-правову базу та виділити фінансові ресурси місцевим органам влади.

Інша проблема полягає в тому, що наша країна має недорозвинені кошти на освіту, деякі місцеві гранти, дослідницькі програми, завдяки яким участь в університеті фактично зможе отримати значну фінансову підтримку. Більшого оптимізму заохочують закордонні програми, починаючи з участі, в яких університети сьогодні отримують фінансовий внесок у частині доходів від наукових досліджень.

Немає сумнівів, що лише об'єднавши зусилля державних органів та громадянського суспільства, створивши реальну систему державного управління в управлінні освітою, можна здійснити реальні та ефективні реформи в галузі освіти.

Таким чином, розробка та впровадження реформ у вищій освіті, забезпечення висококваліфікованого попиту на ринку праці в Україні, збільшення попиту на освітні послуги та гармонізація освітніх стандартів із розвиненими країнами, у тому числі ЄС, потребують розвитку ефективного фінансування освіти в Україні. Негайне вивчення проблем із фінансуванням освіти та розробка заходів щодо їх вирішення дозволить Україні найближчим часом гармонізуватись з європейським освітнім простором, підвищити конкурентоспроможність української вищої освіти та стати "повноцінним" учасником Болонського процесу.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Буличева Н. А., Пивовар Ю. І. Сучасні правові та організаційні проблеми фінансування вищої освіти в Україні. Держава і право. 2009. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/10196> (дата звернення: 25.05.2020).
2. Аргірова Г., Горбань Д., Чупринська А., Кіптенко Т. У тенетах держзамовлення: Як ефективно використовувати мільярди гривень на вищу освіту. URL: https://zaxid.net/statti_tag50974 (дата звернення: 25.05.2020).
3. Education at a Glance 2014: OECD Indicators, OECD Publishing. OECD (2014). – електронний ресурс – [режим доступу] - <http://www.oecdilibrary.org/docserver/download/9614011e.pdf>.
4. Аналітичний центр CEDOS. URL: <https://cedos.org.ua/uk/research> (дата звернення: 25.05.2020).
5. Бабічев А. В. Функції державних органів управління освітою. Зарубіжний досвід із питань управління змінами в системі вищої освіти. Теорія та практика державного управління. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2017. Вип. 2 (57).
6. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період : монографія. Київ : Міленіум, 2006.
7. Боголіб Т. М. Фінансування вищої освіти України: проблеми і перспективи їх вирішення. American Scientific Journal. 2017. № 1 (9).
8. Варналій З. С. Фінансове забезпечення вищих навчальних закладів України – справа державна. Економічний вісник університету. 2018. Вип. № 36 (1).
9. Варналій З. С., Красільник О. В., Хмелевська Л. П. Фінансування державних вищих навчальних закладів України : монографія. Київ : Знання України, 2017.

10. Каленюк І. С. Економічна природа та особливості розвитку освітнього потенціалу України: дис. д-ра екон. наук : 08.01.01 / І. С. Каленюк; Національний аграрний ун-т. – К., 2002. – 442 с.
11. Каленюк І. С. Університети в координатах глобального розвитку / І. С. Каленюк // Вища школа. – 2009. – № 8. – С. 5–12.
12. Колот А. Реалізація основних принципів Болонської декларації при підготовці фахівців економічного профілю / А. Колот // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 10. – С. 3-11.
13. Куліков А. І. Фінансування вищої освіти України за рахунок позабюджетних коштів / А. І. Куліков // Держава та регіони . – Запоріжжя, 2012. – С. 195 – 200.
14. More money for schools and universities/goethe.de/ URL: <http://www.goethe.de/en/kul/wis/20925479.html#:~:text=A%20total%20of%20129.2%20billion,country%20in%20Europe%20spends%20more> (дата звернення: 25.05.2020).
15. Germany: Education spending, percent of GDP/theglobaleconomy/ URL: https://www.theglobaleconomy.com/Germany/Education_spending/ (дата звернення: 25.05.2020).
16. Количество вузов в Украине превышает количество вузов во Франции, Германии, Италии, Бельгии, Голландии и Польше вместе взятых / Освіта України [Електронний ресурс] - Режим доступу - http://ukrosvita.at.ua/publ/kolichestvo_vuzov_v_ukraine_prevyshaet_kolichestvo_vuzov_vo_fra_ncii_germanii_italii_belgii_gollandii_i_polshe_vmeste_vzjatykh/1-1-0-168
17. Statistisches Bundesamt // Bildung und Kultur. Studierende an Hochschulen, Wintersemester 2011/2012. – Wiesbaden, 2012. –S. 459.
18. Statistisches Bundesamt // Bildung und Kultur. Studierende an Hochschulen, Wintersemester 2012/2013. – Wiesbaden, 2013. –S. 457.
19. Statistisches Bundesamt // Bildung und Kultur. Studierende an Hochschulen, Wintersemester 2013/2014. – Wiesbaden, 2014. –S. 463.

20. Statistisches Bundesamt // Bildung und Kultur. Studierende an Hochschulen, Wintersemester 2014/2015. – Wiesbaden, 2015. –S. 462.
21. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2013/2014 навчального року: стат. бюл. / Державна статистична служба України, 2014. – 165 с.
22. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2014/2015 навчального року: стат. бюл. / Державна статистична служба України, 2015. – 169 с.
23. Education at a Glance 2013: OECD Indicators, OECD Publishing. OECD (2013). – електронний ресурс – [режим доступу] - <http://www.oecdilibrary.org/docserver/download/9613031e.pdf>.
24. Education at a Glance 2015: OECD Indicators, OECD Publishing. OECD. (2015). – електронний ресурс – [режим доступу] - <http://www.oecdlibrary.org/docserver/download/9615031e.pdf>.
25. Statistisches Bundesamt // Bildung und Kultur. Finanzen der Hochschulen, 2013. – Wiesbaden, 2015. –S. 196.
26. Василь Шинкарук Шлях до якісної вищої освіти [електронний ресурс]:URL <https://dt.ua/EDUCATION/shlyah-do-yakisnoyi-vischoyi-osviti.html>
27. Як реформувати українську освіту — рекомендації Світового Банку [електронний ресурс]:URL <https://osvitoria.media/experience/yak-reformuvaty-ukrayinsku-osvitu-rekomendatsiyi-svitovogo-banku/>
28. Тетяна Настич СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ, ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ) [електронний ресурс]:URL <http://journals.uran.ua/index.php/2225-6407/article/view/95889>
29. Сергій Квіт Реформування вищої освіти в Україні [електронний ресурс]:URL <https://dt.ua/EDUCATION/reformuvannya-vischoyi-osviti-v-ukrayini-257581.html>
30. Порівняльний аналіз систем освіти Німеччини і України. [електронний ресурс]:URL <https://prezi.com/jzk0dgezsu-/presentation/>

ДОДАТКИ

Додаток А

АНОТАЦІЯ

Вергун А.А Кваліфікаційна бакалаврська робота на тему: «Міжнародна конкурентоспроможність національної освіти (на прикладі Німеччини та України)». Сумський державний університет, Суми, 2020.

Кваліфікаційна бакалаврська робота присвячена дослідженню системи освіти України, проведенню порівняльного аналізу, який дозволить зрозуміти рівень освіти в тій чи іншій країні за структурними характеристиками, результатами, залученими ресурсами, які відрізняються від реальних освітніх тенденцій та моделей у світі загалом і зокрема культурно-мистецької освіти. Аналіз основних показників рівня фінансування вищої освіти в країнах. Відмінності між сучасним станом системи освіти України та розвиненими країнами, які значно нижчі за рівнем абсолютного фінансування, сучасною тенденцією рівня розвитку глобальних систем освіти є складність фінансування. різні джерела фінансування на кожному рівні освіти.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, освіта, україна, німеччина, фінансування, бюджет, економіка, система освіти.

SUMMARY

Verhun A.A Qualifying bachelor's thesis - International competitiveness of national education (on the example of Germany and Ukraine). Sumy State University, Sumy, 2020.

Qualifying bachelor's thesis is devoted to the study of the education system of Ukraine, a comparative analysis that will understand the level of education in a country by structural characteristics, results, resources involved, which differ from real educational trends and models in the world in general and cultural and artistic education. Analysis of the main indicators of the level of funding for higher education in countries. Differences between the current state of the education

system of Ukraine and developed countries, which are much lower in terms of absolute funding, the current trend in the level of development of global education systems is the complexity of funding. different sources of funding at each level of education.

Key words: higher educational institutions, education, ukraine, germany, financing, budget, economy, education system.

Додаток Б

НІМЕЧЧИНА	УКРАЇНА
Чисельність вищих навчальних закладів	
Після об'єднання у 1992-1993рр. у Німеччині стало 318 закладів вищої освіти різного рівня: 91 звичайний та один загальноосвітній університети, 11 педагогічних, 19 теологічних, 43 мистецьких і 153 технічних та спеціалізованих ВНЗ.	Сектор державної форми власності (вищі навчальні заклади, що засновані державою, фінансуються з державного бюджету і підпорядковуються відповідному центральному органу виконавчої влади) включає 232 ВУЗи III-IV рівнів акредитації і I-II рівнів – 517. Серед них 141 університет, 52 академії, 39 інститутів і консерваторій, 128 коледжів, 231 технікум і 158 училищ.
До недержавного сектора належать 6 університетів, 17 теологічних закладів, 2 мистецьких коледжі, 35 вищих фахових шкіл.	Сектор приватної форми власності (вищий навчальний заклад, заснований на приватній власності і підпорядкований власнику (власникам)) налічує 126 ВУЗів III-IV рівнів акредитації і 76 – I-II рівнів. У тому числі 35 університетів, 9 академій, 82 інститути, 55 коледжів, 18 технікумів і 3 училища.
Усі заклади вищої освіти поділяються на такі групи: — університети (класичні, технічні, загальноосвітні та спеціалізовані заклади університетського рівня – вищі педагогічні, теологічні та медичні школи); — вищі фахові школи зі спеціалізованою фаховою підготовкою, які готують спеціалістів із інженерії, бізнесу, менеджменту; — вищі школи (коледжі) мистецтв і музики.	
Організація підготовки кваліфікованих фахівців	

Університети Німеччини мають класичну структуру і завдання: несуть відповідальність за наукові дослідження, навчання, підготовку кадрів вищої кваліфікації, готують докторів наук. Після об'єднання Німеччини уряд щорічно виділяє значні кошти на підтримку університетів передусім Східної Німеччини, а тому на сьогодні матеріально-технічне забезпечення багатьох з них навіть краще, ніж у Західних. Педагогічні вищі школи готують учителів для нижчих рівнів освіти та спеціалізованих шкіл. Вищі фахові школи відіграють важливу роль, готуючи спеціалістів з інженерії, бізнесу, менеджменту тощо. Музичні і мистецькі вищі школи готують фахівців з усіх видів мистецтв і музики, зокрема музикологію, історію мистецтв тощо.	Вища школа України готує фахівців із 76 напрямів і 584 спеціальностей, що дозволяє задовольнити потреби всіх сфер суспільного життя країни. Але прийняті законодавчі документи потребують розробки стандартів освіти (освітньо-кваліфікаційної характеристики й освітньо-професійної програми) та стандартів компетентностей для освітніх та професійних кваліфікацій на основі системи компетентностей.
Фінансування освіти	
На сьогодні для вищої освіти Німеччини характерна взаємодія федерального уряду та урядів земель: регулярно збирається конференція міністрів освіти земель, діє також Спілка ректорів ВНЗ.	Контингент студентів за джерелами фінансування розподіляється так:
Вищі навчальні заклади фінансуються землями на 94%, центром – на 6%	у ВУЗах I-II рівнів акредитації: — 51,3% студентів навчаються на кошти державного бюджету; — 11,7% - на кошти місцевого бюджету; у ВУЗах III-IV рівнів акредитації: — 54,9% студентів навчаються на кошти державного бюджету; — 0,4% - на кошти місцевого бюджету.
Близько 7,8% фінансування університетської науки здійснює приватний сектор економіки.	у ВУЗах I-II рівнів акредитації: — 35,5% - на кошти фізичних і юридичних осіб;

	— 1,5% на галузеві кошти. у ВУЗах III-IV рівнів акредитації: — 43% - на кошти фізичних і юридичних осіб; — 1,7% на кошти зацікавленої галузі.
Загалом вища освіта в Німеччині на 90% державна, через що кількість студентів у вищих навчальних закладах щорічно збільшується на 40%.	Тобто кожен другий студент є інвестором системи вищої освіти.
Наукова діяльність	
У системі вищої освіти Німеччини існує чотири категорії викладачів: професор, асистент, науковий працівник і викладач спеціальних дисциплін (іноземних мов, спорту тощо). Функції перших двох виконують доктори, але професор повинен мати чималий досвід і обирається за національним конкурсом.	Вищим державним науковим центром є Національна академія наук України (НАН). Вона очолює і координує разом з Державним комітетом у справах науки та технологій України фундаментальні та прикладні дослідження і різних галузях науки. НАН є державною науковою установою, яка об'єднує всі напрями науки та підтримує міжнародні зв'язки з науковими центрами інших країн. При Національній академії наук України створена міжвідомча рада з координації фундаментальних досліджень. Очолює НАН України Президент, який обирається загальним збором вчених.
Науковий працівник зобов'язаний мати вищу освіту, виконувати наукові дослідження і проводити практичні заняття зі студентами. Увесь викладацький склад має статус держаних службовців.	Для підготовки наукових кадрів в Україні діє аспірантура, докторантура, а також самостійна робота спеціалістів по написанню дисертації без відриву від виробництва (здобувачі).
Висновок.	Структура освітніх систем розвинутих країн світу має ту особливість, що з погляду соціально-економічної основи власності на основні фактори виробництва освітніх послуг – вона є двосекторною. Переважання державного чи приватного сектора освіти залежить передусім від типу економічної системи країни та впливу інституту національної історичної традиції.

